



Beleggingsbeginselen 2019

## Pensioenkring Ballast Nedam

**stap**  
Algemeen  
Pensioenfonds

## Introductie

De Verklaring Beleggingsbeginselen (hierna: Verklaring) geeft beknopt de uitgangspunten weer van het beleggingsbeleid van Pensioenkring Douwe Egberts binnen Stap (hierna: Pensioenkring). Deze Verklaring is door het bestuur van Stap vastgesteld in januari 2017 en wordt minimaal eens in de drie jaar herzien. Indien tussentijds belangrijke wijzigingen optreden in het beleggingsbeleid, wordt de verklaring tussentijds herzien.



## Risicohouding

De risicohouding is leidend voor het beleidskader binnen de pensioenkring. Vanuit dit beleidskader wordt het beleggings- toeslag- en kortingsbeleid vorm gegeven. Periodiek wordt geëvalueerd of de risicohouding en de ambitie van de pensioenkring nog in lijn liggen met de vastgestelde beleidskaders. De evaluatie zal worden uitgevoerd met de jaarlijkse haalbaarheidstoets. Risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV middels een bandbreedte van 14% tot 20% van de technische voorzieningen. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

**De risicohouding op lange termijn is gekoppeld aan de doelstellingen en wordt uitgedrukt in termen van pensioenresultaat.**

## Doelstelling beleggingsbeleid

Op basis van de missie, doelstellingen en risicohouding van de pensioenkring wordt het beleidskader (inclusief het beleggingsbeleid) van de pensioenkring vastgesteld. Het strategisch beleggingsbeleid wordt door middel van een ALM-studie afgestemd op de verplichtingen van de pensioenkring, inclusief de toeslagambitie en rekening houdend met de risicohouding van de pensioenkring. Het toegepaste risicoprofiel voor de beleggingen sluit aan bij de korte termijn risicohouding op basis van het vereist eigen vermogen met een bandbreedte tussen 14% en 20%.

## **1. Organisatie en risicoprocedures**

- 1.1 Taken en verantwoordelijkheden
- 1.2 Uitbesteding
- 1.3 Rapportage
- 1.4 Deskundigheid
- 1.5 Scheiding van belangen

## **2. Uitvoering**

- 2.1 Uitbesteding
- 2.2 Strategisch beleggingsmix en beleggingsplan
- 2.3 Risicobeheersing en benchmarks
- 2.4 Algemene uitgangspunten beleggingsbeginselen
- 2.5 Investment beliefs
- 2.6 Waarderingsmethode
- 2.7 Kernactiviteiten / nevenactiviteiten
- 2.8 Kostenbeheersing
- 2.9 Maatschappelijk verantwoord beleggen
- 2.10 Risicobeheerprocedures

# 1. Organisatie en risicoprocedures

Om invulling te geven aan de missie, visie, doelstellingen en risicohouding heeft Stap een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de Pensioenkringen en het beheer van het vermogen per Pensioenkring op een adequate en gecontroleerde manier kan plaatsvinden.

## 1.1 Taken en verantwoordelijkheden

### *Bestuur*

Het bestuur van Stap is voor de Pensioenkring verantwoordelijk voor het vaststellen van het beleggingsbeleid en de uitvoering van dit beleid, hoewel een deel van de werkzaamheden is uitbesteed. Stap heeft een onafhankelijk bestuursmodel: het bestuur bestaat uit vier onafhankelijke leden.

### *Belanghebbendenorgaan*

Voor de Pensioenkring is een belanghebbendenorgaan ingesteld, welke uitsluitend taken en bevoegdheden heeft die betrekking hebben op de Pensioenkring waarvoor het is ingesteld. Het belanghebbendenorgaan heeft onder andere goedkeuringsrecht aangaande het strategische beleggingsbeleid van de Pensioenkring waarvoor het is ingesteld.

### *Intern toezicht*

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door een Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De Raad van Toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Daarnaast legt de Raad verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden, zowel aan elk belanghebbendenorgaan als in het jaarverslag.

### *Commissies*

Het bestuur heeft de beleggingsadviescommissie ingesteld. De beleggingsadviescommissie heeft de volgende taken en verantwoordelijkheden:

- adviseren van het bestuur over het te voeren meerjaren strategische beleggings- en risicobeleid per Pensioenkring;
- adviseren van het bestuur over het structureel te voeren risicobeleid en de korte termijn ontwikkelingen die per Pensioenkring (zouden) moeten leiden tot aanpassingen van het matching- en afdekkingsbeleid;
- adviseren van het bestuur over het beleggingsplan per Pensioenkring.

### *Bestuursbureau*

Het bestuur wordt bij de uitvoering van haar taken bijgestaan door het bestuursbureau.

Het bestuursbureau vormt het eerste aanspreekpunt voor de externe partijen met Stap en beheert de contracten. Het bestuursbureau controleert de uitvoering van de overeengekomen werkzaamheden door de uitbestedingspartijen.

Tevens houdt het bestuursbureau de ontwikkelingen op de verschillende aandachtsgebieden bij en initieert ze nieuw beleid als gevolg van de ontwikkelingen in de pensioenfondsomgeving. Verder is het bestuursbureau verantwoordelijk voor de algehele ondersteuning van het bestuur, de commissies, het belanghebbendenorgaan en het intern toezicht.

## 1.2 Uitbesteding

De beleggingsstrategische advisering, het vermogensbeheer en monitoring van externe vermogensbeheerders van de Pensioenkring heeft Stap uitbesteed aan de vermogensbeheerder TKP Investments BV (hierna te noemen: TKPI) te Groningen. De relatie tussen Stap en TKPI is vastgelegd in een uitbestedingsovereenkomst en een jaarlijkse service level agreement (SLA). In de SLA zijn nadere bepalingen omtrent aard, omvang, kwaliteit en servicegraad van de dienstverlening opgenomen. TKPI is bij de uitvoering van het door het bestuur vastgestelde beleid gehouden aan de bepalingen van de statuten van Stap.

## 1.3 Rapportage

TKPI brengt periodiek verslag uit aan het bestuur, de beleggingsadviescommissie en het bestuursbureau van Stap over de behaalde beleggingsresultaten van de Pensioenkring en over de wijze waarop het beleggingsplan van de Pensioenkring wordt uitgevoerd.

## 1.4 Deskundigheid

Stap zorgt ervoor dat zij in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over de juiste deskundigheid die vereist is voor:

- een optimaal beleggingsresultaat;
- een correct beheer van de beleggingen;
- een goede beheersing van de aan de beleggingen verbonden risico's.

## 1.5 Scheiding van belangen

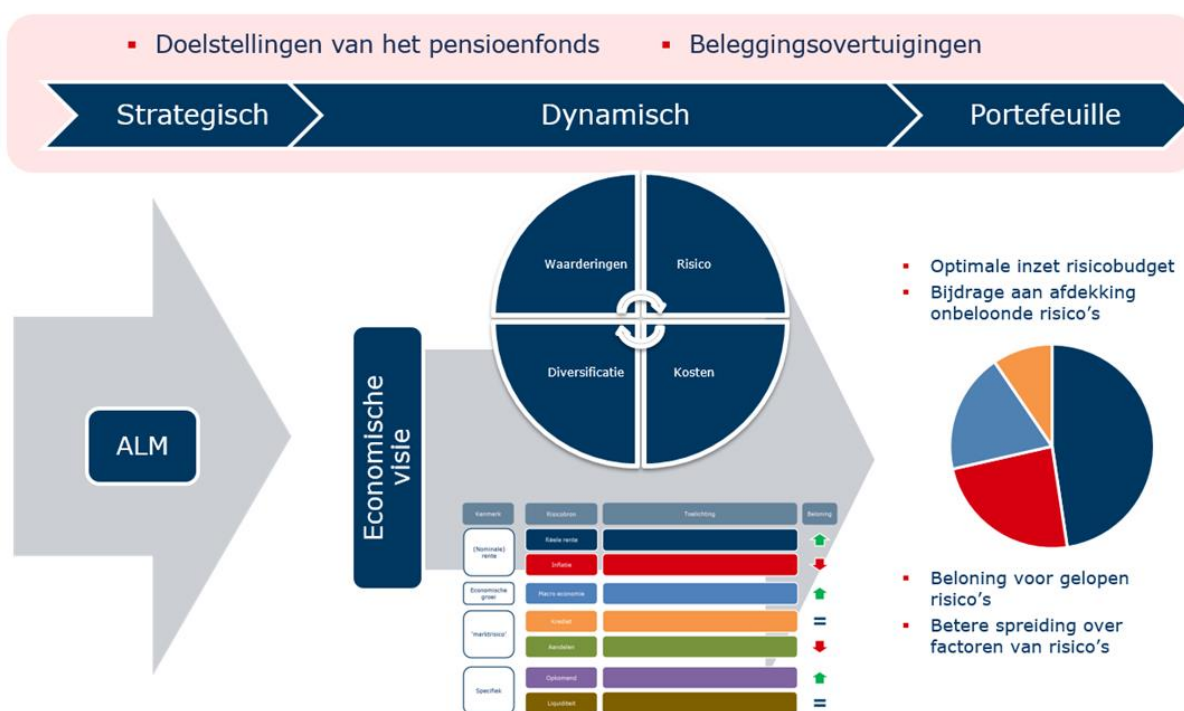
Stap zorgt ervoor dat bij de personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid geen sprake is van belangenverstremgeling of tegenstrijdige belangen. De personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid zijn gebonden aan de door Stap opgestelde gedragscode. Deze gedragscode voldoet aan de eisen die DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) hieraan stellen.

## 2. Uitvoering

### 2.1 Uitbesteding

Het bestuur van Stap is verantwoordelijk voor de vaststelling van het beleggingsbeleid. Hierbij wordt zij geadviseerd door de beleggingsadviescommissie van Stap. TKPI is de adviseur van de beleggingsadviescommissie. Het belanghebbendenorgaan van de kring heeft een goedkeuringsrecht met betrekking tot het strategische beleggingsbeleid. Stap heeft de uitvoering van het vermogensbeheer uitbesteed aan TKPI. TKPI rapporteert aan het bestuur, bestuursbureau en de beleggingsadviescommissie over de uitvoering van het beleggingsbeleid

### 2.2 Strategisch beleggingsmix en beleggingsplan



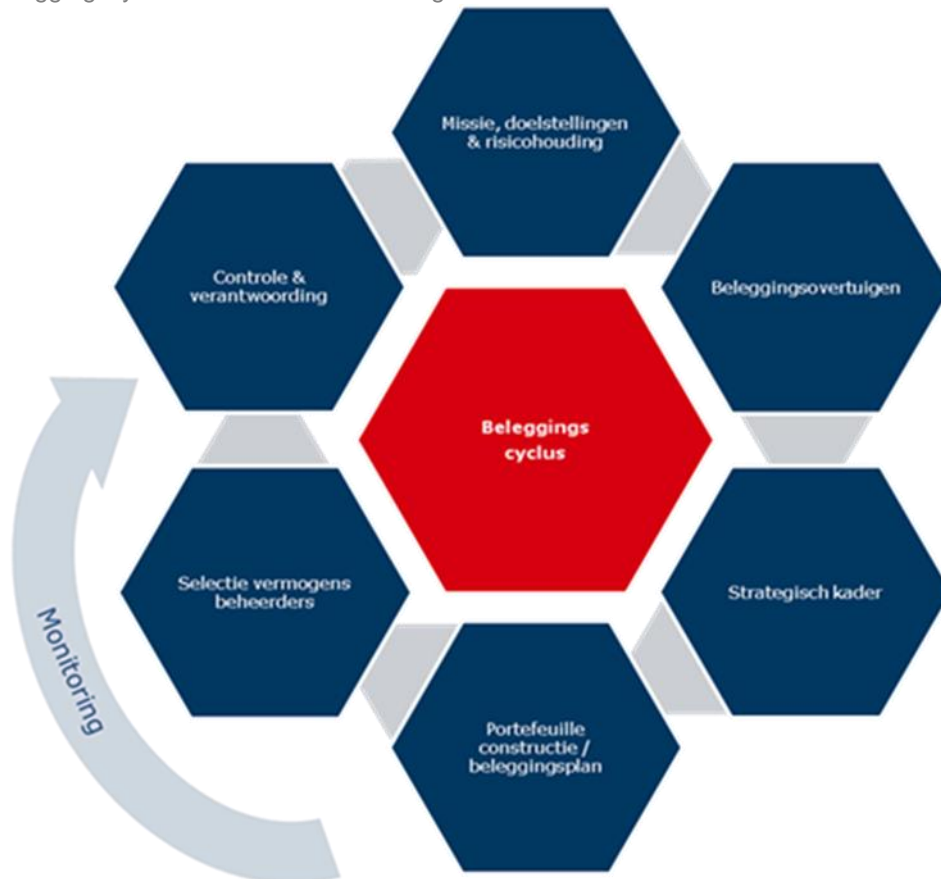
De doelstelling en de beleggingsovertuigingen creëren het kader waarbinnen de beleggingsportefeuille tot stand komt. Lange termijn karakteristieken van beleggingscategorieën en verwachtingen ten aanzien van macro economische variabelen, zoals de rente, in combinatie met de ambitie en financieringsbeleid van de kring, maken het mogelijk om het strategisch beleggingsbeleid vast te stellen. De risicohouding is daarmee op hoofdlijnen vastgesteld en vormt samen met de economische visie de leidraad voor de constructie van de actuele beleggingsportefeuille.

De opgestelde risicohouding van de kring vormt het vertrekpunt met betrekking tot de uitvoering van de regeling en het beleid: de risicohouding vormt de basis voor de inrichting van het strategisch beleggingsbeleid. De belangrijkste bron van risico's voor een pensioenkring zijn namelijk de marktrisico's waar de pensioenkring aan wordt blootgesteld. Het strategisch beleggingsbeleid van een pensioenkring bepaalt derhalve in belangrijke mate de marktrisico's van de pensioenkring.

Stap heeft continu aandacht voor veranderingen in de karakteristieken van beleggingen die relevant zijn voor het verwachte overrendement voor de middellange termijn. Afwegingen op basis van de actuele

waarderingen kunnen aanleiding zijn voor het aanpassen van de feitelijke portefeuille gewichten. Dit is in grote mate gericht op risicomanagement ten opzichte van het strategisch beleggingsbeleid gebaseerd op ALM. Rondom de neutrale risicohouding en neutrale gewichten van de strategische asset allocatie zijn bandbreedtes gedefinieerd. Hierdoor bestaat de mogelijkheid om voor de kortere termijn bepaalde beleggingscategorieën te over- of onderwegen, zonder het strategische beleggingsbeleid aan te passen. Herbalancering hoeft derhalve niet naar de neutrale strategische gewichten te geschieden. Dit zijn overwegingen die op het niveau van het beleggingsplan gemaakt worden en komen mede voort vanuit de economische visie van Stap. In deze fase wordt de daadwerkelijke beleggingsportefeuille geconstrueerd.

De gehele beleggingscyclus is schematisch als volgt:



De volgende tabel geeft het strategisch beleggingsbeleid weer:

Categorie		Triggers	
Return categorieën	Strategisch	Minimum	Maximum
		Binnen aandelen	
Aandelen wereldwijd	27,10%	70,00%	85,00%
Aandelen opkomende markten	7,90%	15,00%	30,00%
<b>Totaal return</b>	<b>35,00%</b>	<b>27,50%</b>	<b>42,50%</b>
Matching categorieën	Strategisch	Minimum	Maximum
		Binnen EMU staatsobligaties en bedrijfsobligaties Euro	
EMU staatsobligaties	48,75%	67,50%	82,50%
Bedrijfsobligaties Euro	16,25%	17,50%	32,50%
Kas*	0,00%	0,00%	7,50%
<b>Totaal matching</b>	<b>65,00%</b>	<b>57,50%</b>	<b>72,50%</b>

## 2.3 Risicobeheersing en benchmarks

### Renterisico

Pensioenkring Ballast Nedam dekt strategisch 55% nominaal van de verplichtingen af. Hierbij geldt een marge van 5%-punt boven en onder het gewenste niveau van de renteafdekking. Het gewenste niveau van de renteafdekking gebaseerd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen onder de swapcurve zonder UFR. Er zijn minima en maxima gedefinieerd voor beheersing van het curverisico conform onderstaande tabel.

Bucket	% van de renteafdekking
5-jaars	50% - 150%
10-jaars	50% - 150%
15-jaars	50% - 150%
20-jaars	20% - 120%
30-jaars	0% - 60%
40-jaars	0% - 60%
50-jaars	0% - 60%

TKPI voert namens Pensioenkring Ballast Nedam het renteafdekkingsbeleid operationeel uit. TKPI monitort dat de renteafdekking aan het opgestelde niveau voldoet. Indien de renteafdekking zich buiten de bandbreedte bevindt, dan heeft TKPI uit hoofde van dit mandaat de bevoegdheid om de hiervoor benodigde transacties uit te voeren.

Periodiek evalueert Stap de effectiviteit van de afzonderlijke VRW-categorieën voor de afdekking van het renterisico. Momenteel dragen de vastrentende beleggingscategorieën bij voor het bepalen van de mate van renteafdekking, zoals weergegeven in onderstaande tabel.



Categorie	Weging
Nominale staatsobligaties	100%
Hoog kredietwaardige bedrijfsobligaties	100%

### Valutarisico

De gewenste mate van valuta-afdekking wordt middels een currency-overlay portefeuille geëffectueerd. Voor de valuta-afdekking geldt dat de af te dekken exposure per valuta wordt bepaald aan de hand van de landenwegingen in de benchmark. Per beleggingscategorie wordt conform onderstaande tabel de exposure naar vreemde valuta afgedekt.

Overzicht valuta-afdekking			
Beleggingscategorie	Afdekking exposure USD, GBP en JPY		
	Strategisch gewicht afdekking*	Minimum	Maximum
Aandelen wereldwijd	100%	95%	105%
Aandelen opkomende markten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Euro bedrijfsobligaties	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Staatsobligaties (incl. instrumenten t.b.v. renteafdekking)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

\* De strategische mate van valuta afdekking en bandbreedtes zijn van toepassing op elk afzonderlijk currency pair.

Verder gelden de volgende criteria:

- Toegestane instrumenten: FX forwards en FX futures;
- Toegestane looptijden: maximaal 100 kalenderdagen, waarbij spreiding over minimaal twee valutadata;
- Tegenpartijbeleid: spreiding over minimaal twee tegenpartijen.

De valuta afdekking wordt per vreemde valuta gecombineerd in één norm afdekking

### Benchmarks

Voor alle beleggingscategorieën zijn representatieve, marktconforme indices vastgesteld die dienen als benchmark voor risicobeheersing en resultaatsevaluatie. In deze paragraaf wordt per beleggingscategorie de strategische samenstelling van de portefeuille weergegeven. Hierbij wordt ingegaan op het beleid en benchmarks.

### Return

De return portefeuille bestaat uit aandelenbeleggingen.

Ten behoeve van de Return portefeuille geldt de onderstaande verdeling naar categorieën en regio's met de bijbehorende benchmarks en bandbreedtes.

Overzicht Benchmark Return portefeuille					
Categorie / fonds	Benchmark	Stijl	Strategisch gewicht (%)	Minimum	Maximum
			35%	27,5%	42,5%
				<i>Binnen aandelen</i>	
Aandelen wereldwijd	MSCI ACWI Index (Net)	Passief	27,1%	70,0%	85,0%
Aandelen opkomende markten	MSCI Emerging Markets Index (Net)	Passief	7,9%	15,0%	30,0%

#### Aandelen Wereldwijd

Toegestane beleggingen: BlackRock MSCI ACWI EQ INDX NON-LEN FD B (EQ29254). Het Aandelen Wereldwijd beleggingsfonds dat beheerd wordt door BlackRock, volgt een passieve beleggingsstijl.

#### Aandelen Opkomende Markten

Toegestane beleggingen: BlackRock Emerging Markets Index B (EQ30068). Het opkomende markten beleggingsfonds dat beheerd wordt door BlackRock, volgt een passieve beleggingsstijl.

#### Matching

De benchmark van de matching portefeuille is als volgt samengesteld:

Overzicht Benchmark Matching portefeuille					
Categorie / fonds	Benchmark	Beheer	Strategisch gewicht (%)	Minimum	Maximum
			65%	57,5%	72,5%
				<i>Binnen EMU staatsobligaties en bedrijfsobligaties Euro</i>	
EMU staatsobligaties	10+ DE/NL/AU/FR/FI	Buy-and-maintain	48,75%	67,5%	82,5%
Euro Bedrijfsobligaties	Bloomberg Barclays Euro Corporate	Passief	16,25%	17,5%	32,5%
Kas			0,0%	0,0%	7,5%

#### Euro Bedrijfsobligaties

Toegestane beleggingen: ISHARES EU INV G CP BD-FLEUA (IE008651M583). Het Euro bedrijfsobligaties beleggingsfonds dat beheerd wordt door BlackRock (iShares), volgt een passieve beleggingsstijl.

## Staatsobligaties

De allocatie naar staatsobligaties betreft een allocatie in een discretionair beheerd mandaat.

Voor het discretionaire mandaat van staatsobligaties gelden de volgende randvoorwaarden:

	Discretionaire portefeuille Europese staatsobligaties																							
<b>Benchmark</b>	Geen																							
<b>Doelstelling</b>	Belegging in staatsobligaties uit de Eurozone als onderdeel van renteafdekking.																							
<b>Beleggingsstijl</b>	Buy-and-maintain																							
<b>Toegestane landen</b>	De volgende landen zijn toegestaan binnen de discretionaire portefeuille: Duitsland, Frankrijk, Nederland, Finland en Oostenrijk.																							
	Er wordt gestreefd naar de volgende landenverdeling binnen de buy-and-maintain portefeuille. <table border="1"><thead><tr><th>Land</th><th>Verdeling</th><th>Minimum</th><th>Maximum</th></tr></thead><tbody><tr><td>Duitsland</td><td>35%</td><td>30%</td><td>40%</td></tr><tr><td>Frankrijk</td><td>30%</td><td>25%</td><td>35%</td></tr><tr><td>Nederland</td><td>20%</td><td>15%</td><td>25%</td></tr><tr><td>Oostenrijk</td><td>10%</td><td>5%</td><td>15%</td></tr><tr><td>Finland</td><td>5%</td><td>0%</td><td>10%</td></tr></tbody></table>	Land	Verdeling	Minimum	Maximum	Duitsland	35%	30%	40%	Frankrijk	30%	25%	35%	Nederland	20%	15%	25%	Oostenrijk	10%	5%	15%	Finland	5%	0%
Land	Verdeling	Minimum	Maximum																					
Duitsland	35%	30%	40%																					
Frankrijk	30%	25%	35%																					
Nederland	20%	15%	25%																					
Oostenrijk	10%	5%	15%																					
Finland	5%	0%	10%																					

## 2.4 Algemene uitgangspunten beleggingsbeginselen

Bij de uitvoering van het beleggingsplan staat de prudent-person-regel centraal. Op grond van dezelfde Europese Richtlijn, die ook ten grondslag ligt aan de Verklaring inzake de beleggingsbeginselen, geldt namelijk voor pensioenfondsen als algemeen beginsel dat beleggen dient te geschieden volgens de prudent-person-regel. Dit betreft een kwalitatieve norm waarbij, op een enkele uitzondering na, geen beleggingsrestricties of –instructies gelden, maar waarbij pensioenfondsen zelf aan de hand van een aantal algemene principes moeten bepalen hoe zij hun beleggingsbeleid prudent kunnen vormgeven.

Deze regel heeft de onderstaande uitgangspunten:

- De Pensioenkring doet de beleggingen in het belang van de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden.
- Met betrekking tot belegging van de activa geldt:
  - de activa worden zodanig belegd dat de kwaliteit, veiligheid, liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel is gewaarborgd;
  - de activa die ter dekking van de technische voorzieningen worden aangehouden, worden zoveel mogelijk op gereguleerde markten belegd op een wijze die strookt met de aard en duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen;
  - de activa worden naar behoren gediversifieerd.
- De Pensioenkring belegt alleen in derivaten voor zover deze bijdragen aan een vermindering van het beleggingsrisico of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken.
- Beleggingen in de bijdragende onderneming worden beperkt tot ten hoogste 5% van de portefeuille als geheel; indien de bijdragende onderneming tot een groep behoort, worden beleggingen in de onderneming die tot dezelfde groep als de bijdragende onderneming behoren, beperkt tot ten hoogste 10% van de portefeuille.

## 2.5 Investment beliefs

De investment beliefs van de Pensioenkring vormen het vertrekpunt bij het vaststellen van het strategische beleggingsbeleid. Het strategisch beleggingsbeleid wordt vervolgens op basis van de ALM-studie en de

wettelijke kaders nader ingevuld (zie 2.2). De Pensioenkring hanteert de volgende investment beliefs:

### *1. Strategisch beleggingsbeleid vormt belangrijkste beslissing binnen het beleggingsproces*

Het strategisch beleggingsbeleid richt zich enerzijds op het behalen van rendement voor de toeslagambitie en anderzijds op het voorkomen van eventuele kortingen. Naast de samenstelling van de beleggingsportefeuille zijn het renteafdeckingsbeleid en de bescherming tegen onverwacht hoge inflatie belangrijke elementen van het beleid. De verplichtingenstructuur en de marktomstandigheden zijn van belang voor de gewenste mate van afdekking van het renterisico en het inflatierisico.

### *2. Beleggingsrisico nemen loont*

Een belegging in zakelijk waarden leidt op lange termijn tot een hoger verwacht rendement dan een belegging in meer veilig geachte staatsobligaties. Dit komt omdat er sprake is van een 'risicopremie'. Op de langere termijn weegt deze risicopremie naar verwachting op tegen de additionele volatiliteit van zakelijke waarden.

### *3. Eenvoud als vertrekpunt*

Alle beleggingen in vermogenscategorieën hebben een duidelijk doel. Dat kan zijn het behalen van rendement, het afdekken van risico's of het spreiden van risico's. De doelstelling is om een maximaal rendement te realiseren binnen een vastgesteld risicokader. Het dient begrijpelijk te zijn op welke wijze een dergelijke categorie in elkaar steekt. Een belegging dient beoordeeld te worden op complexiteit, deugdelijkheid, transparantie en kosten.

### *4. Passief, tenzij*

Het beleggingsbeleid van de kring is een mengvorm van passief en actief beheer. In eerste instantie kiest de kring hierbij voor een kostenefficiënte passieve strategie. De kring voert alleen een actieve strategie voor beleggingscategorieën waarvoor de verwachting bestaat dat, rekening houdend met de extra kosten en risico's van een actieve strategie, een extra rendement ten opzichte van de benchmark kan worden behaald of vanwege kostenefficiëntie.

De belangrijkste criteria op basis waarvan beoordeeld wordt in hoeverre er in een bepaalde regio of in een bepaald thema toegevoegde waarde te behalen is met actief beheer zijn:

- de mate van efficiëntie van de markt (informatie-asymmetrie en de aanwezigheid van non-profitparticipanten);
- de breedte van de markt (de opportunity set);
- de beschikbaarheid van en capaciteit bij kwalitatief goede externe vermogensbeheerders.

Bij de afweging tussen actief en passief beheer wordt meegewogen dat de mogelijkheid op outperformance bij actief beheer tegelijkertijd een risico op underperformance met zich meebrengt.

### *5. Naar aanleiding van het strategisch beleggingsbeleid dekt de Pensioenkring onbeloofd risico af.*

Dit betekent dat deze risico's worden onderkend en vervolgens met risicoafdeckings-strategieën tot het gewenste niveau worden afgedekt.

### *6. Diversificatie voegt waarde toe*

Diversificatie zorgt in normale marktomstandigheden voor spreiding van het risico. Hierdoor is het mogelijk een deel van de portefeuille met meer risico te beleggen, zonder dat het totale risico recht evenredig toeneemt. Daarom belegt de kring het vermogen in meerdere beleggingscategorieën en gaat bij actief beheerde strategieën de voorkeur uit naar het multi-managerprincipe.

### *7. Illiquiditeit verhoogt het rendement*

Door het langetermijnbeleggingsbeleid heeft de kring de mogelijkheid om een liquiditeitsrisicopremie aan

het rendement toe te voegen door middel van het beleggen in minder verhandelbare producten. Beleggers in illiquide beleggingscategorieën eisen additionele compensatie voor de onmogelijkheid om posities snel af- en op te bouwen.

### *8. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen verlaagt het risicoprofiel*

Environmental, Social en Governance (ESG-)criteria dragen positief bij aan het risico- en rendementsprofiel van de beleggingsportefeuille. De ondernemingen waarin wordt belegd via aandelen en obligaties, worden periodiek gescreend op duurzaamheid. Daarnaast wordt op voorhand gekozen voor uitsluiting van bepaalde bedrijven en landen en wordt een actief stem- en engagementbeleid gevoerd.

## **2.6 Waarderingsmethode**

De beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde.

## **2.7 Kernactiviteiten / nevenactiviteiten**

Stap voert geen nevenactiviteiten uit, maar blijft bij de kernactiviteit: het uitvoeren van de pensioenovereenkomsten die door de aangesloten ondernemingen zijn gesloten met haar werknemers.

## **2.8 Kostenbeheersing**

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid ziet Stap erop toe dat de kosten redelijk en proportioneel zijn in relatie tot de omvang en de samenstelling van het belegd vermogen en de doelstelling van de Pensioenkring.

## **2.9 Maatschappelijk verantwoord beleggen**

Duurzaam beleggen houdt in dat bij het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met waarden en normen met betrekking tot mens, milieu en maatschappij. Stap hanteert verschillende instrumenten bij het uitvoeren van het duurzaam beleggingsbeleid: uitsluitingen, engagement en actief stembeleid.

Beleid Maatschappelijk verantwoord beleggen van Stap

### *Uitsluitingen*

Er mag niet worden geïnvesteerd in aandelen of obligaties van ondernemingen die direct betrokken zijn bij de productie of het onderhoud van bepaalde controversiële wapens, zoals anti-persoonsmijnen, chemische en biologische wapens, verarmd uranium munitie, nucleaire wapens en clusterbommen. Ook worden beleggingen in tabaksproducenten die 5% of meer van de omzet uit tabak en tabak gerelateerde producten behaalt en bedrijven die meer dan 30% van de omzet behalen uit het winnen van thermische kolen uitgesloten. Daarnaast worden op basis van universeel erkende veroordelingen vanaf 2011 een aantal landen uitgesloten om in te beleggen. De uit te sluiten beleggingen zijn staatsobligaties en overige leningen uitgegeven door centrale en lagere overheden van deze landen. De belangrijkste veroordelingen van staten zijn de sancties van de VN Veiligheidsraad en oproepen tot boycot door de International Labour Organisation (ILO). Jaarlijks wordt de nieuwe lijst met uitsluitingen aan het bestuur voorgelegd.

### *Stembeleid*

Er wordt wereldwijd op aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven gestemd. De "Sustainability Policy" (met focus op UN PRI) van ISS wordt hierbij als uitgangspunt gebruikt. Ter voorkoming van mogelijke belangenverstremgeling wordt niet gestemd op aandelen van beursgenoteerde sponsors van TKPI klanten en aan TKPI.

### *Screening en engagement*

De ondernemingen waarin het pensioenfonds belegt, worden periodiek gescreend op duurzaamheid. Hierbij gelden milieu- en sociale- en corporate governance criteria. Het streven is dat alle ondernemingen waarin

wordt belegd, zich gedragen volgens de Global Compact Principles (GCP) zoals samengesteld door de Verenigde Naties. De uitkomsten van de screening wordt jaarlijks aan het bestuur voorgelegd.

Stap kan, in geval van 'as-is' overnames, (tijdelijk) afwijkingen van dit beleid toestaan. Voor Pensioenkring Ballast Nedam staat Stap de volgende uitzonderingen toe in de overgenomen indexfondsen ten aanzien van het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid:

#### *Uitsluitingen*

Binnen de 'as-is' overgenomen indexfondsen wordt tijdelijk een ander uitsluitingenbeleid toegestaan onder de voorwaarde dat het beleid voldoet aan de wettelijke kaders.

#### *Stembeleid*

Binnen de 'as-is' overgenomen aandelen indexfondsen wordt gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. Uitgangspunt voor het stemmen is het lange termijn aandeelhoudersbelang. Bij belangenconflicten vindt stemming plaats door een onafhankelijke partij.

#### *Screening en engagement*

Binnen de 'as-is' overgenomen aandelen indexfondsen vindt screening en engagement plaats. Screening en engagement is gericht op: Governance, Corporate Strategy, Compensation, Climate Risk, disclosure en Human Capital. Selectie van ondernemingen geschiedt aan de hand van Corporate Governance analyses, specifieke controverses, en naar aanleiding van de blootstelling aan specifieke milieu- of sociale risico's die kenmerkend zijn voor bepaalde sectoren of markten.

## **2.10 Risicobeheerprocedures**

Met betrekking tot de beheersing van de beleggingsrisico's bevatten de door de kring vastgestelde beleggingsrichtlijnen onder meer bepalingen omtrent:

- De kring belegt in diverse valuta's. Door wisselkoersveranderingen loopt de kring risico dat beleggingen minder waard worden. Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Binnen de categorie aandelen wordt het valutarisico van de benchmarkposities voor 100% afgedekt. De beleggingen in vastrentende waarden luiden hoofdzakelijk in euro (of dat de valutarisico's voor het grootste gedeelte worden afgedekt), waardoor er sprake is van een beperkt valutarisico.
- Afdekken van renterisico door middel van vastrentende waarden en renteswaps.
- De minimum en maximum allocatie van beleggingscategorieën.
- De regiomix van de aandelen.
- De minimale en maximale afwijking in duratie (rentegevoeligheid) voor vastrentende waarden ten opzichte van die van de benchmark.
- Een minimum en maximum allocatie en bandbreedte per subcategorie vastrentende waarden (met diverse kredietrisico's variërend van high yield tot "triple A").
- Risicomaatregelen met betrekking tot het tegenpartijrisico en het liquiditeitsrisico.
- Risicomaatregelen over het gebruik van securities lending en derivaten en het te hanteren onderpand voor zo ver het niet de 'as-is' overgenomen fondsen.

Op basis van de afspraken opgenomen in de SLA tussen Stap en TKPI, ontvangt Stap rapportages over de financiële positie, de beleggingen en het risicobeheer betreffende de kring.

Jaarlijks verschaft de vermogensbeheerder TKPI aan de kring en het Fonds inzicht in haar interne organisatie en daarin opgenomen beheersmaatregelen via de ISAE 3402 rapportage. Onderdeel van deze rapportage is een mededeling van een externe accountant gebaseerd op een risicoanalyse over de toereikendheid van de controledoelstellingen per proces en de daarvoor getroffen beheersmaatregelen.

### Derivaten

Indirect (bij de TKPI beleggingsfondsen) of direct worden futures en valutatermijncontracten ingezet om de marktexposure dan wel de valuta-exposure en de duratie te sturen. Voor de kring kunnen futures worden ingezet om de afwijking van de strategische benchmarkgewichten te beheersen. Voor het gewenste renterisico worden renteswaps ingezet. Hiervoor gelden strikte richtlijnen en procedures. Derivaten worden voornamelijk gebruikt om risico's te beperken.

### Tegenpartijbeleid

Tegenpartijen moeten bij het aangaan van nieuwe derivatencontracten voldoen aan drie criteria:

- De tegenpartij is door de G20\Financial Stability Board en/of de Nederlandse Staat aangewezen als systeembank òf is een onderdeel van een systeembank/een gelieerde entiteit, met een gelijkwaardige of betere kredietwaardigheid. Indien de kredietwaardigheid van het onderdeel/de gelieerde entiteit lager is, geldt de voorwaarde van een garantstelling van de systeembank.. Uit deze lijst van systeembanken wordt een selectie gemaakt, mede op basis van de ervaring die de tegenpartijen hebben met handel in de door het pensioenfonds gewenste derivaten.
- De tegenpartij dient minimaal een [A-] rating te hebben voor tenminste twee van de drie kredietbeoordelaars: Moody's, S&P en Fitch. Dit correspondeert met Moody's [Lang A3]; S&P [Lang A-] en Fitch [Lang A-]. Indien bij een kredietbeoordelaar een tegenpartij de minimale toegestane rating heeft, dan geldt als extra voorwaarde dat geen sprake mag zijn van een 'negatieve credit watch' voor de betreffende tegenpartij bij die kredietbeoordelaar.
- De geselecteerde tegenpartijen, die voldoen aan de bovengenoemde twee hoofdcriteria, worden vervolgens vergeleken op basis van de CDS premie in de markt. Als de CDS premie voor een tegenpartij 50 basispunten hoger is dan het gemiddelde van alle geselecteerde tegenpartijen, dan worden er met die tegenpartij geen nieuwe derivatentransacties gedaan. Als de CDS premie 100 basispunten hoger is dan het gemiddelde van alle geselecteerde tegenpartijen, dan volgt - indien sprake is van derivatencontracten met die tegenpartij - een overleg met het bestuur over het wel of niet sluiten van die bestaande posities.

### Onderpandbeleid

Alleen Euro kas en obligaties uitgegeven door EMU landen met een lange termijn rating van minimaal Standard & Poors AA- en Moody's Aa3 zijn toegestaan. Met betrekking tot het onderpand gelden de volgende randvoorwaarden:

- Euro kas;
- Alleen obligaties uitgegeven door EMU landen met een lange termijn rating van minimaal Standard & Poors AA- en Moody's Aa3 zijn toegestaan;
- er wordt gewerkt met verschillende haircuts met betrekking tot verschillende soorten geaccepteerd onderpand; de haircut van een langer lopende obligatie is gelijk aan of hoger dan de haircut van een korter lopende obligatie;
- indien het ongerealiseerde resultaat meer dan de drempelwaarde afwijkt van de waarde van het onderpand wordt er onderpand uitgewisseld, dit om ongerealiseerd resultaat en waarde van het onderpand weer in lijn met elkaar te brengen; monitoring hierop vindt op dagbasis plaats;
- in de overeenkomsten met de tegenpartij is eenduidig vastgelegd hoe onenigheid over waarderingen wordt opgelost;
- in de overeenkomsten met de tegenpartij is een "netting clause" opgenomen, deze is van toepassing op alle met deze tegenpartij openstaande derivatenposities in dezelfde valutasoort;
- ontvangen onderpand wordt op rekening van Cliënt aangehouden.

### *Beheersmaatregelen securities lending*

Als hoofdregel maakt Stap geen gebruik van het uitlenen van effecten (securities lending). Voor Pensioenkring Ballast Nedam is sprake van een 'as-is' overname van beleggingsfondsen met de aanwezigheid van securities lending (credit fonds).

Bij een 'as-is' overname wordt het beleid en de opzet in de overgenomen 'as-is' beleggingsfondsen met betrekking tot securities lending getoetst op volgende beheersmaatregelen:

### *Toegestane tegenpartijen*

Het tegenpartij risico dient te worden gemitigeerd door voldoende kwalitatieve eisen aan toegestane tegenpartijen met wie securities lending transacties worden aangegaan

### *Garantiestelling*

Er dient sprake te zijn een voldoende garantiestelling ten aanzien van eventuele verliezen ten gevolge van het niet of niet volledig nakomen van verplichtingen door tegenpartijen

### *Onderpand*

Er dient sprake zijn van voldoende beleid en minimale contractuele afspraken met derden ten aanzien van:

- Dagelijkse uitwisseling van onderpand
- Voldoende onderpand
- Voldoende kwalitatieve eisen aan toegestaan onderpand

Ten aanzien van .a.v. de 'as-is' overgenomen beleggingsfondsen is in het kader van het due diligence proces vastgesteld dat het beleid en de opzet van de aanwezige beheersmaatregelen aan deze minimale vereistenbeheersmaatregelen voldoen.

### *Integraal liquiditeitsbeleid*

De liquiditeitsbehoefte van de kring wordt gemonitord. De liquiditeitsplanning wordt jaarlijks geëvalueerd en gerapporteerd ten behoeve van het vaststellen van de strategische beleggingsportefeuille.

### *Resultaatsevaluatie*

Het beleggingsresultaat wordt dagelijks gemeten door TKPI. De interne en externe vermogensbeheerders rapporteren aan TKPI per kwartaal over het beleggingsresultaat en de benchmarks. De performance van de vermogensbeheerders wordt door TKPI voortdurend vergeleken met vooraf vastgestelde en in de beleggingsrichtlijnen opgenomen streefniveaus. Ook wordt gemonitord of de gelopen beleggingsrisico's van de externe vermogensbeheerders binnen de restricties vallen die hieraan door TKPI zijn gesteld. TKPI rapporteert hierover aan Stap.





**Algemeen  
Bestuursbureau Stap**

Postbus 5061

9700 GB Groningen

T 050 522 30 53

E [info@stappensioen.nl](mailto:info@stappensioen.nl)